

ROBBERT MORROC (MORRIJS), PIJPENMAKER TE ALKMAAR

door Kees Faas

In het Alkmaars stadsarchief werd door Don Duco de 17e-eeuwse *tabackpijpmæcker Robbert Morrijs* gevonden, ook wel genaamd Robbert Moray (1).

Afkomstig uit Schotland tekende hij met de initialen RM enige akten, opgesteld door de Alkmaarse notaris Ocker. Mogelijk gebruikte hij deze letters ook als pijpenmakersmerk (1). Volgens een akte uit 1632 woonde Robbert Morrijs aan de Korte Nieuwesloot, een zijsloot van de Nieuwesloot in het hart van Alkmaar die in 1867 gedempt werd (2).

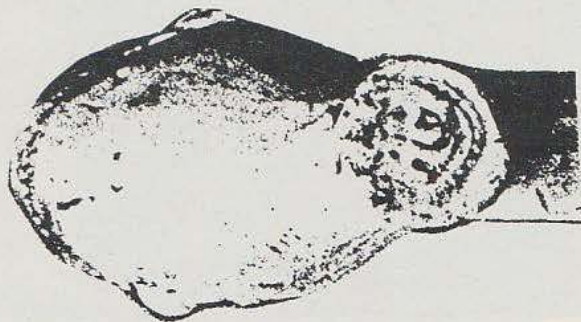
Een gesigioneerde pijp van Robbert Morroc

Wat betreft de vorm van de kop, alsmede de geprononceerde naar beneden breder uitlopende hiel, vertoont de in Hoorn gevonden pijp (H 32 mm) uit 1630-1635 enige overeenkomst met Westfrieze contemporaine pijpen.

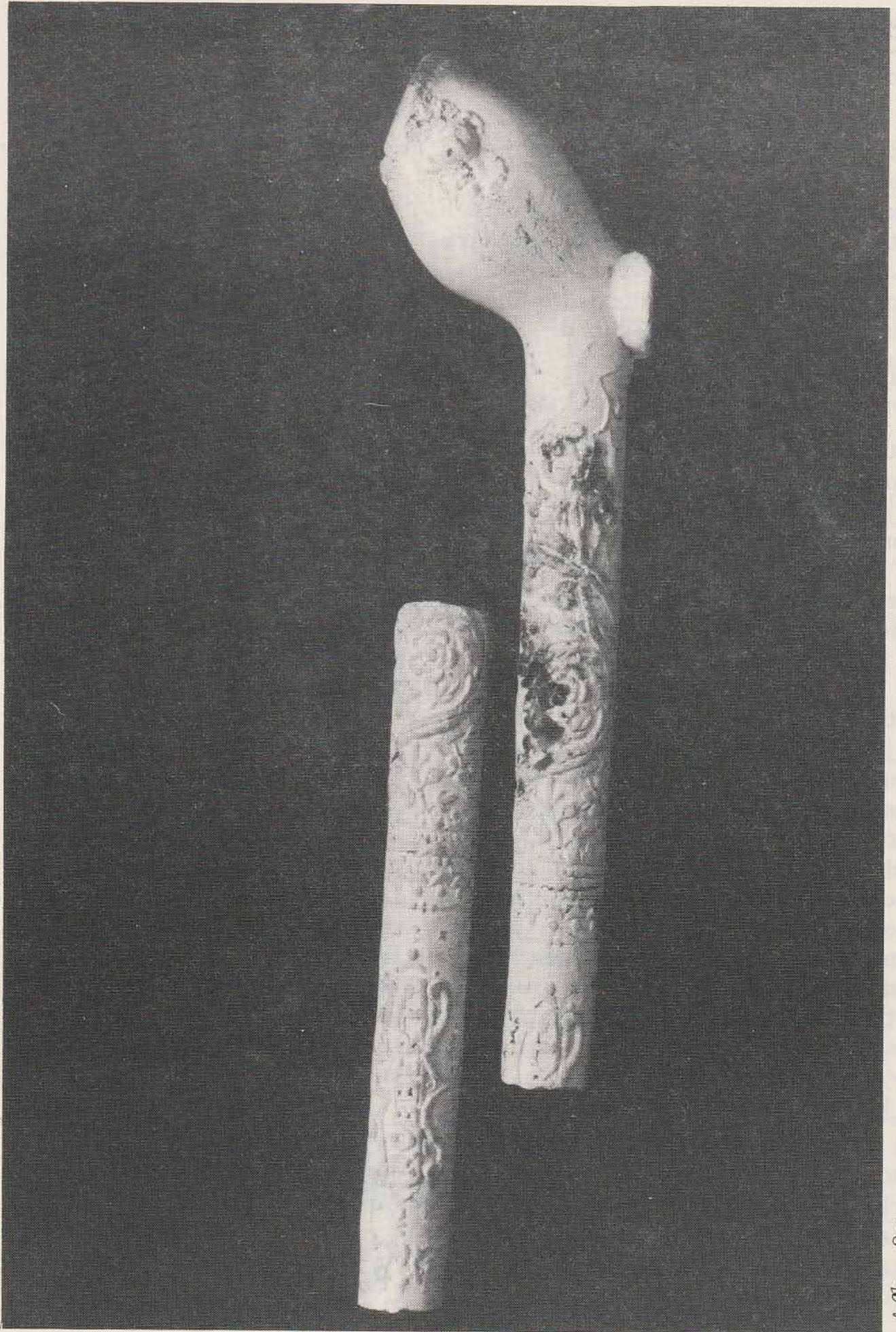
In dit geval maken naamsovereenkomst: Robbert Morroc met Robbert Morrijs/Moray, hielmerk RM (*afb. 1*), gevoegd bij de geringe afstand Alkmaar-Hoorn een toeschrijving wel mogelijk. De versiering van de ketel bestaat uit een renaissance-masker in de vorm van een vrouwenkopje (aan beide zijden), compleet met oorbellen, halsketting en een kroontje van lelies. Dergelijke maskers kwamen als versiering in het begin van de 17e eeuw voor, zowel in de bouwkunst als op voorwerpen (3). Gedurende de 18e eeuw keert deze versiering terug op de pijpekoppen (4).

Omdat de reliëfversiering zo hoog op de ketel was aangebracht, diende de radering rond de bovenzijde ervoor te worden onderbroken. Tevens kon in de nabijheid van de reliëfversiering de agaatsteen niet worden gebruikt, waardoor de klei daar zichtbaar meer was aangetast dan aan de voor- en achterzijde van de ketel, die wel met de agaatsteen gepolijst waren. Op de steel staat in reliëftechniek op de rechterzijde ROBBERT (*afb. 2*) en op de linkerzijde MORROC in spiegelbeeld, binnen een kader dat lijkt op LICHTIUS (5).

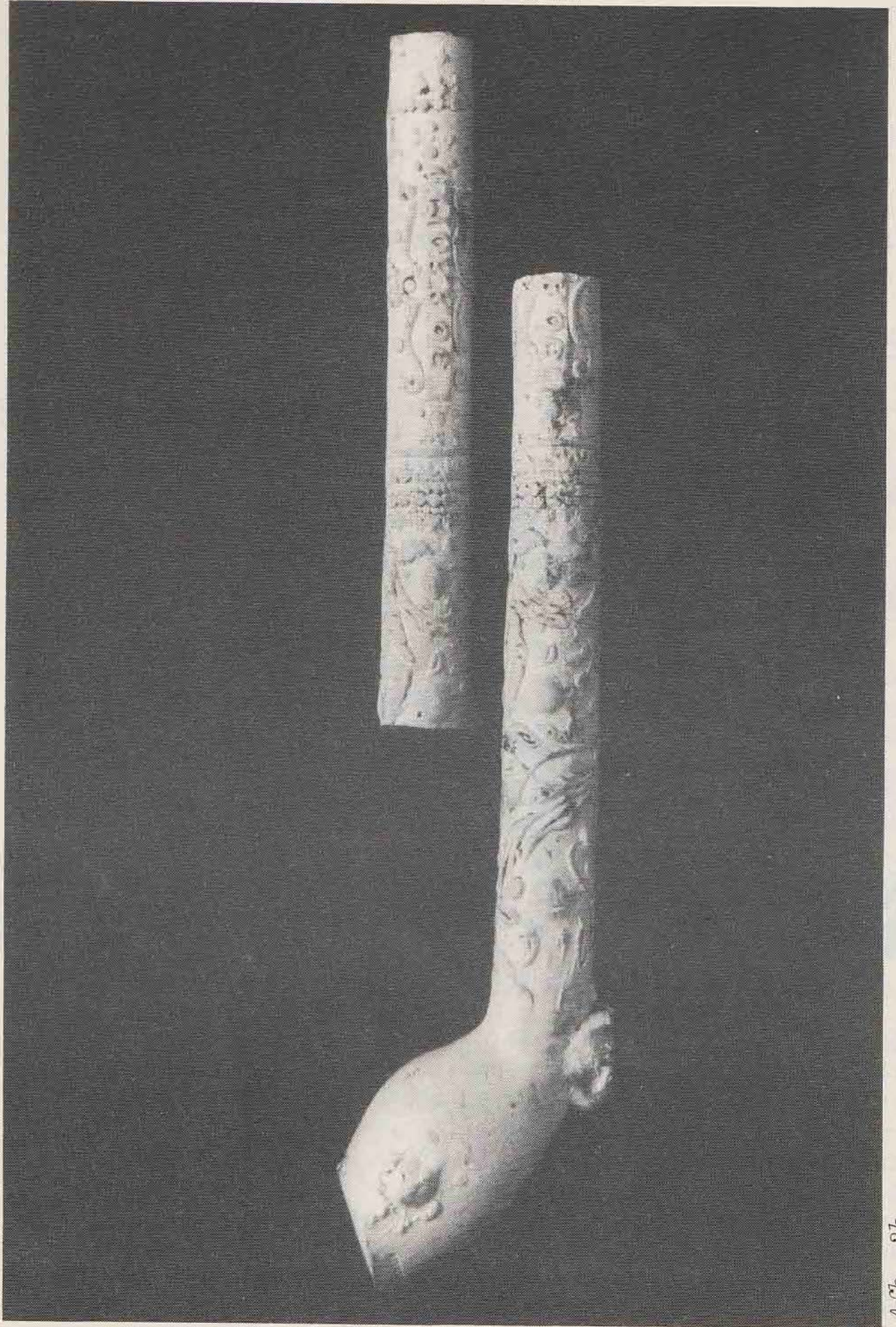
De fleurale steelversiering toont een asymmetrische indeling. Het losse steelfragment met de volledige naam lag dichtbij de pijp eronder.

afb. 1

Afb. 2a

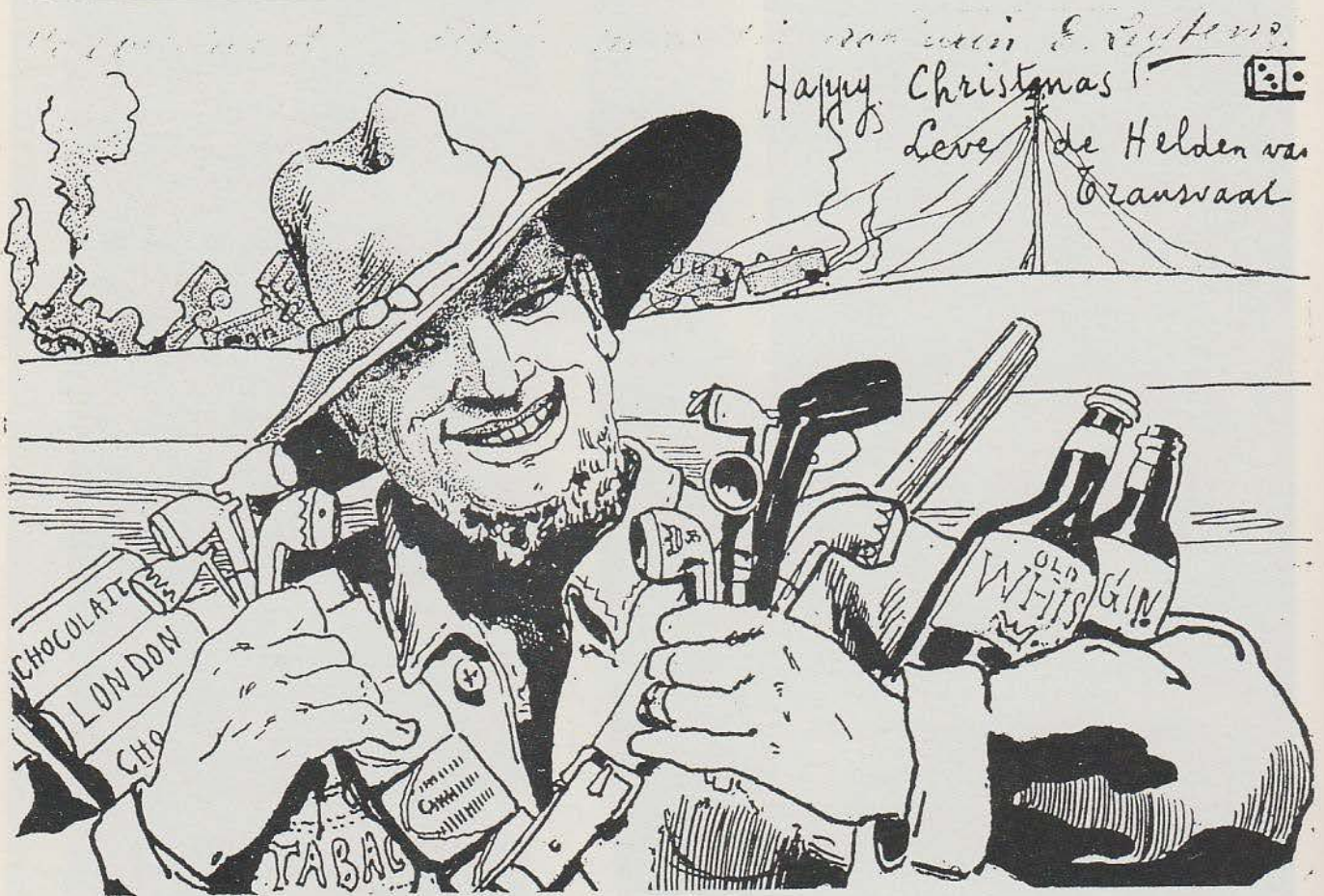

Afb. 2b

NOTEN

- (1) De Klei pijp in de Zeventiende Eeuwse Nederlanden, door D.H. Duco, blz. 140
- (2) Oud Alkmaarse Straatnamen; uit De Speelwagen, dec. 1950
- (3) De renaissance in de Amsterdamse architectuur, door H.J. Zantkuijl. (1986 Amsterdams Historisch Museum)
- (4) Pijpelogie, door F.H.W. Friederich, afb. 44, nrs. 7 t/m 10
- (5) Klei pijpen, door W. Krommenhoek en A. Vrij, foto 766

TABACOLOGIE OP EEN BRIEFKAART

Deze briefkaart uit 1902 is uitgegeven 'Ten voordeele van de slachtoffers der Folterkampen'. In deze Transvaalse Boerenoorlog speelde Paul Krüger een belangrijke rol. De meesten onder ons kennen hem van de pijpen waarop zijn beeltenis is afgebeeld. De afbeelding toont wat de helden toekomst: sterke drank, chocolade maar vooral pijpen en tabak. Een aantal herkenbare pijpen is op de kaart vereeuwigd. Interessant is ook de zwarte houten pijpfoudraal ter bescherming van de breekbare klei pijp. Zo kunnen ook briefkaarten meehelpen aan het bepalen van de ouderdom van objecten. (F. Tymstra)